

Úmluva o právech dítěte

Zjednodušená verze úmluvy

www.pravonadetstvi.cz

Článek 1

„Kdo je dítě“

Dítětem je každý, komu je méně než 18 let.

To znamená, že i když je Ti například 17 let a 10 měsíců, tak stále se na tebe vztahují všechna práva uvedená v této Úmluvě. Protože podle Úmluvy je dítětem každý člověk, který ještě nedosáhl 18 let.

Článek 2

„Zákaz diskriminace“

Tento článek Úmluvy je o tom, že nezáleží na tom, jak vypadáš nebo odkud jsi, protože všechny děti mají svá práva. A to bez rozdílu jestli jsi kluk nebo holka, nebo kde žiješ, jakou máš barvu pleti, jaké jsi rasy, co dělají tvoji rodiče, jakým jazykem mluvíš, jaké je tvé náboženství, jestli jsi chudý/á nebo bohatý/á, z jaké kultury pocházíš anebo jestli jsou nějak hendikepovaný/á (máš nějaké tělesné či duševní omezení). Důležité je, aby si byl/a ochráněn/a před všemi formami diskriminace. To znamená, že Tě nikdo nikdy nesmí diskriminovat. Např. Ti nadávat, že jsi Rom/ka, nebo že Tvůj táta je alkoholik, nebo že jsi postižený a podobně.

Článek 3

„Dospělí by měli pro Tebe udělat jen to nejlepší“

Všechna rozhodnutí, která jsou důležitá proto, aby si se cítil/a dobře nebo která tě nějak ovlivňují, by měla být v tvém nejlepším zájmu. To znamená, že kdykoliv dospělí dělají za tebe jakékoliv rozhodnutí, tak vždy musí myslet v první řadě na to, jak tě to ovlivní nebo jak to může například narušit tvá práva. Například když se sociální pracovnice/pracovník rozmýšlí jak dále pomoci tvé rodině a tobě, tak musí vždy pamatovat na to, že jde v první řadě o Tebe a Tvoji budoucnost. Tudíž by měl/a najít způsob, jak Ti pomoci, neporušit Tvá práva a zároveň zlepšit Tvou situaci i s ohledem na Tvou rodinu.

Článek 4

„Stát se musí ujistit, že práva dětí nejsou porušována“

To znamená, že stát má k dispozici všechna různá opatření k ochraně Tvých práv, která jsou uvedena v této Úmluvě. Jinými slovy, státní orgány jako například Ministerstvo práce a sociálních věcí, ale i oddělení sociálně – právní ochrany v místě Tvého bydliště by Ti mělo pomoci vyřešit případné problémy v rodině, tak aby nebyla porušována tvá práva a případně Ti pomoci zajistit prostředí kde by jsi mohl/a naplno dosáhnout svého potenciálu/ kde by se Ti dobře žilo. Například pokud máš doma problémy, ale velmi se Ti líbí u babičky, tak by ti sociální pracovnice/pracovník měl pomoci, aby si dočasně třeba bydlel u babičky nebo u tety po dobu nezbytnou, než se to doma vyřeší.

Článek 5

„Povinnosti rodičů“

Tak jak je napsané ve článku 4 „stát ve kterém žiješ, má pomoci tobě i tvé rodině v případě, že to potřebujete“, tak i Tvoji rodiče mají povinnosti vůči Tobě a to ve smyslu, že neporušují Tvá práva a pomáhají Ti rozumět smyslu Tvých práv.

Stát má zodpovědnost podpořit a poskytnout pomoc tobě a tvé rodině v nesnázích aby zabránil porušování tvých práv. Je to povinnost tvých rodičů se o tebe starat. Stát má zodpovědnost ochránit a podpořit rodiny, tak aby se rodiče o tebe mohli nadále starat a to v tvém nejlepším zájmu.

Článek 6

„Právo na život a rozvoj dítěte“

Tento článek pojednává o tom, že každé dítě má přirozené právo na život a rozvoj. Toto právo patří k nejzákladnějším a nejdůležitějším lidským právům vůbec. Znamená, že Ty máš právo žít!

Článek 7

„Právo na jméno a státní příslušnost“

Máš právo na to, aby Ti rodiče vybrali a dali jméno, pokud Ti rodiče jméno z jakéhokoliv důvodu nedají, tak někdo jiný kdo je za Tebe zodpovědný.

To znamená, že máš právo na to mít vlastní jméno oficiálně uznané (zapsané v Tvém rodném listě) a vědět do jakého státu patříš. Takže například, že jsi Honza z České republiky.

Článek 8

„Právo na zachování vlastní totožnosti“

Každé dítě má právo na zachování své totožnosti a to včetně státní příslušnosti, jména a rodinných svazků. Nikdo by Ti toto právo neměl nikdy odcizit.

Avšak pokud by si o toto právo z jakýchkoliv důvodů přece jenom přišel/přišla, tak stát by Ti měl zabezpečit pomoc a ochranu potřebnou pro obnovení Tvé totožnosti.

Článek 9

„Právo žít s vlastní rodinou“

Ano, máš právo žít se svou vlastní rodinou, pokud to ovšem pro Tebe nepředstavuje nebezpečí. Pak máš právo na to žít s rodinou, která se o tebe dobře postará a poskytne Ti vše potřebné k tomu, aby ses měl dobře a mohl/a se správně rozvíjet.

(Dítě nemá být odděleno od svých rodičů proti své vůli, pokud ano, pak ale na základě soudního rozhodnutí podložené platnými důkazy, že následné oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Například při zanedbání péče o dítě či zneužívání.)

Takže pokud máš pocit, že máš doma problémy, o které se už začala zajímat sociálka, tak podle tohoto článku, mají tvoji rodiče nebo jiná dospělá za Tebe zodpovědná osoba, právo se zúčastnit řízení a sdělit svá stanoviska.

Dál pokud dojde k oddělení od rodičů (klidně i jen jednoho), tak máš právo se s nimi pravidelně vidět, pokud Ti to ovšem více neubližuje.

Článek 10

„Spojení rodiny“ „Rodina pohromadě“

V tomto článku se píše o tom, že pokud žiješ v jiné zemi než Tvoji rodiče, tak máš právo na to, aby si žil/žila s nimi na jednom místě/ v jedné zemi. Dále máš také právo udržovat osobní kontakty s oběma rodiči.

Článek 11

„Nezákonné přemísťování dětí do zahraničí“

Tento článek souvisí s předchozím článkem číslo 10, ale ve smyslu Tvé ochrany. To znamená, že máš právo na ochranu proti unesení (kdyby tě chtěl někdo unést-jak někdo cizí nebo klidně i Tvá matka či otec při stěhování do jiné země – kdyby si tě chtěl vzít sebou bez příslušných povolení, pak by to bylo bráno jako únos a stát by musel v tuto chvíli zasáhnout na Tvou ochranu).

Článek 12

„Právo říct svůj názor a dospělí by Tě měli vyslechnout a brát Tvůj názor vážně“

To znamená, že každé dítě má právo se vyjádřit, ale pozor to neznamena, že Tě někdo může nutit, aby ses k něčemu musel/musela vyjádřit. Jde o to, že pokud se Ti nelíbí, jak s Tebou např. zacházejí v dětském domově, a máš pocit, že porušují Tvá práva, tak máš právo se ozvat a říct, že se Ti to nelíbí.

Článek 13

„Právo na svobodu projevu“

Dítě má právo získávat informace a podílet se o informace, pokud tím nějak neublíží ostatním. To znamená, že máš právo číst, psát, říkat ostatním informace a své myšlenky všeho druhu. Jen pozor, vše má své hranice. V tomto případě, ano, můžeš se obohacovat o cenné informace, ale musíš respektovat práva, pověst a svobodu ostatních.

Článek 14

„Právo na svobodnou volbu náboženství“

Tento článek především pojednává o Tvé volbě si vybrat, jestli chceš být věřící anebo ne. Pokud ano, tak je to na Tobě, které náboženství si vybereš a budeš chtít praktikovat. Dále ale rodiče či jiné zodpovědné osoby mají právo a povinnost Tě usměrňovat (radit Ti, pomáhat Ti porozumět a podobně) v souladu s tvými schopnostmi. To znamená, že Tvoji rodiče by Ti měli pomoci při rozhodování co je špatně a co je dobře. A ty zase bys měl/a respektovat jiná náboženství a jiné rodinné poměry.

Článek 15

„Svoboda sdružování a navazování přátelství“

To znamená, že máš právo si svobodně vybrat se kterými dětmi a lidmi chceš kamarádit a se kterými ne. Ale za předpokladu, že tvým přátelstvím či působením v nějaké skupině neublížíš a neomezujes svobodu a práva ostatních.

Článek 16

„Právo na soukromí“

Toto právo Ti například zaručuje, že by Ti nemělo být zasahováno do Tvého soukromého života, rodiny, domova, ale i že by Tě nikdo neměl ponižovat a nadávat Ti. Dále toto právo Ti taky zaručuje, že nikdo neměl číst korespondenci (poštu). Ale zároveň toto právo Ti zaručuje, že máš právo na vlastní koutek, klid, soukromí.

Článek 17

„Právo na přístup k informacím, materiálům a jiným zdrojům za účelem rozvoje duchovního, morálního a mravního blaha dítěte“

Například to znamená, že máš právo vědět o svých právech. Máš právo si přečíst (třeba právě prostřednictvím této webové stránky) nebo nějakým jiným způsobem se dozvědět potřebné informace o svých právech. Pamatuj si, že vědět o svých právech je velmi důležité!

Článek 18

„Právo být vychován/a vlastními rodiči“

Tento článek je o tom, že každé dítě má právo na to být vychováno vlastními rodiči, zdali je to tak možné. Tudiž upřednostňuje rodinnou výchovu před například ústavní výchovou.

(Oba rodiče mají společné právo na Tvou výchovu a oba rodiče jsou zodpovědní za Tebe a za to, že pro Tebe udělají co je v jejich silách a v Tvém nejlepším zájmu.) Dále ale i stát by měl učinit všechna potřebná opatření k tomu, aby byli zaopatřeni děti pracujících

rodičů, např. možnost zajistit dítěti v době kdy oba dva pracují adekvátní hlídání a podobně.

Článek 19

„Právo nebýt zneužíván/a“

„Právo být ochráněn před všemi druhy násilí“

Tento článek se hlavně zaměřuje na ochranu dětí před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím. To znamená, že máš právo být ochráněn před ublížením, urážením a týráním (špatným zacházením) a to včetně sexuálního zneužívání, zanedbávání, trýzněním nebo vykořisťováním.

Článek 20

„Právo na náhradní péči“

Dítě, které nemůže z jakéhokoliv důvodu vyrůst doma s vlastními rodiči má právo na náhradní rodinnou péči (poskytovanou státem). To znamená, že máš právo na náhradní péči pokud Ti Tvá vlastní rodina není schopna poskytnout dostatečnou péči potřebnou k Tvému vývoji. Důležité je ovšem brát ohled na etnický, náboženský, jazykový a kulturní původ dítěte.

Článek 21

„Právo na péči v náhradní rodině“

To znamená, že máš právo na to být adoptován či přemístěn/a do pěstounské péče. V rámci této náhrady tvé vlastní rodiny, máš právo na péči v Tvém nejlepším zájmu a ochranu po dobu co budeš náhradní rodinné péči.

(Nejdůležitější ze všeho je, aby se Ti dařilo dobře. Jinými slovy aby se Ti v nové rodině líbilo a byl jsi spokojený/á a mohla se správně vyvíjet a dospívat. A pokud by si byl/a adoptován/a mimo Českou republiku, tak to samé platí pro Tvou náhradní rodinu v jiné zemi.

Článek 22

„Právo a postavení uprchlíka“

Pokud jsou děti nuceni opustit svůj domov, svou zemi (a žít v jiné zemi), kvůli tomu, že v jejich zemi je válka anebo jsou pronásledováni, tak dostanou statut uprchlíka. Tyto děti mají stejná práva jako ostatní děti. Právo na speciální pomoc a ochranu jejich práv.

Článek 23

„Právo dětí s postižením“

Stejně jako ve článku 22, článek 23 pojednává o právech dětí ale v tomto případě děti s tělesným nebo duševním postižením. Dítě, které má tělesné nebo duševní postižení anebo oboje má stejná práva jako ostatní děti. Má právo na speciální péči a vzdělání tak aby mohl/a žít plnohodnotný a svobodný život a byla zabezpečena Tvá důstojnost, sebedůvěra a Tvá aktivní účast ve společnosti.

Článek 24

„Právo na zdraví“

Dítě má právo na dobrou kvalitní zdravotní péči včetně rehabilitačních a léčebných zařízení. Dále to znamená, že má právo na přístup k čisté pitné vodě, dostatek výživné stravy, čisté a

bezpečné životní prostředí, informace ale i odpovídající péči pro matky před porodem i po porodu. Prostě vše co jako dítě potřebuješ pro správný vývoj. Také to ale znamená, že pokud jsi v DD nebo v NRP a nebo doma a máš zdravotní problémy (astma, chronická bolest břicha a podobně), tak máš právo například jet do lázní pro děti zaměřené na léčbu tvého onemocnění.

Článek 25

„Právo na pravidelnou kontrolu vhodnosti umístění“

Pokud je dítě umístěno v jiné formě rodinné péče (NRP), pak má právo na pravidelné hodnocení toho jak se s dítětem zachází a pokud je stále potřeba nechat toto dítě umístěné v NRP. Také je důležité kontrolovat, jestli okolnosti spojené s umístěním se už změnilly či ne.

Pokud máš pocit, že se nějaké problémy, které si dřív měl/a v rodině změnilly a už tam nejsou, ale nikdo si toho zatím nevšiml, tak máš právo na to se ozvat a zažádat si o kontrolu současného stavu. Jestli je stále potřeba aby si byl/a oddělen/a od rodiny či už nebezpečí pominulo a Ty už můžeš zpátky domu.

Článek 26

„Právo na pomoc od státu pokud jsi chudý/á nebo v nouzi“

Dítě, a to buď prostřednictvím jeho/její zákonného zástupce nebo přímo má právo na pomoc od vlády, pokud je chudé, nebo v nouzi. Dále máš právo na výhody sociálního zabezpečení včetně sociálního pojištění.

Článek 27

„Právo na odpovídající životní úroveň“

To znamená, že každé dítě má právo na slušnou životní úroveň, která je nezbytná pro jeho/její tělesný, duševní, sociální, duchovní a mravní rozvoj. To znamená, že ten kdo se o Tebe stará a je za Tebe zodpovědný a by Ti měl poskytnout a zabezpečit takové životní podmínky, které jsou důležité pro Tvůj rozvoj. Neměl/a bys být znevýhodněn vůči ostatním dětem. Máš právo na přístup k jídlu, oblečení, bezpečné místo k žití a pokrytí všech Tvých základních potřeb.

Dále stát by měl pomoci rodinám v nouzi (především s poskytnutím jídla, oblečení a ubytování).

Článek 28

„Právo na přístup ke vzdělání“

Máš právo na vzdělání a měl/a by si být podpořen/a, povzbuzována k dosažení té nejvyšší možné úrovně vzdělání. Například pokud Tě v DD pošlou na nějakou školu bez toho aniž by si s Tebou sedli a popovídali, na jakou školu chceš a proč, tak vlastně porušují Tvé právo na volbu vzdělání. Ty sám si můžeš zvolit, na jakou školu se chceš přihlásit. Nemusíš jít tam, kam jdou ostatní jen kvůli tomu, že tam jdou všichni, tak Ty musíš taky. Ale nezapomeň, že tak jako máš právo na výběr školy, tak máš i zodpovědnost se učit a do té školy chodit.

Nebo pokud máš pocit, že bys zvládnul studium na gymnáziu, tak máš právo se přihlásit k přijímacím zkouškám i přestože osoba, která za tebe zodpovídá je jiného názoru/ s tím nesouhlasí.

Článek 29

„Právo na kvalitní výchovu“

Dítě má právo na kvalitní výchovu a vzdělání kde by se mělo naučit jak rozvíjet svůj talent a schopnosti. Ale zároveň by si se měl/a naučit žít v míru a respektovat ostatní lidi, mít úctu ke svým rodičům, k vlastní i cizí kultuře, jazyku a hodnotám.

Článek 30

„Právo na vlastní kulturu, jazyk a náboženství pro děti z menšin či domorodých skupin“

Toto právo platí pro každého. Nicméně, v tomto článku je brán ohled především na dítě z etnické, náboženské či jazykové menšiny. A proto, dítě pocházející z etnické, náboženské či jazykové menšiny žijící v jiném než vlastním prostředí má právo praktikovat vlastní kulturu, náboženství a mluvit jazykem odkud pochází.

Článek 31

„Právo si hrát“

Dítě má právo si hrát, ale zároveň má právo si i odpočinout. Máš právo se účastnit širokého spektra kulturního života a umělecké činnosti. To znamená, že máš právo chodit do různých kroužků a rozvíjet svůj talent.

Článek 32

„Právo na ochranu před prací, která Ti brání ve správném rozvoji“

To znamená, že máš právo na ochranu v případě, že Tě někdo nutí pracovat a přitom ta práce je pro Tebe nebezpečná, škodí zdraví, brání Ti ve vzdělání a celkově není vhodná pro Tvůj budoucí rozvoj. Pokud je Ti ale už 16 let a máš už brigádu, tak si pamatuj, že máš právo na spravedlivou odměnu a rozhodně by místo, kde pracuješ, mělo být bezpečné.

Článek 33

„Právo na ochranu před nezákonným užíváním narkotických a psychotropních látek/ drog“

Dítě má právo na ochranu před nezákonným užíváním drog. To samé platí, že by dítě nemělo být přítomno při výrobě a distribuci těchto látek. To znamená, že bys neměl/a v žádném případě přijít do styku s drogami.

Článek 34

„Právo na ochranu před všemi formami sexuálního vykořisťování a zneužívání“

Dítě má právo být ochráněno před využíváním k prostituci, pornografii, donucování a svádění k jakékoli nezákonné sexuální činnosti. To znamená, že pokud Tě někdo nutí k prostituci nebo aby ses svlékal/a a ukazoval nebo si Tě dokonce natáčí na kameru nebo mobil, tak nejen že porušuje Tvá práva, ale dopouští se tak nezákonné činnosti.

Článek 35

„Právo na ochranu před únosem a obchodování s dětmi“

Dítě má právo být ochráněno před únosem a obchodování s dětmi. Únos, prodej a obchodování s dětmi je nezákonná činnost, která se bohužel občas týká i dětí. Proto je velmi důležité děti ochránit a těmto praktikám zabránit.

To znamená, že kdyby Tě chtěl někdo unést někam pryč, tak máš právo na to být ochráněn.

Článek 36

„Právo nebýt vykořisťován“

Dítě má právo být ochráněno před všemi formami vykořisťování.

To znamená, že by Tě nikdo neměl využívat.

Vykořisťování škodí blahu dítěte.

Článek 37

„Právo nebýt trestán krutým či škodlivým způsobem“

Dítě, které porušilo zákon, by nemělo být trestáno krutým nebo škodlivým způsobem.

Rozhodně by nemělo být uvězněno s dospělými lidmi a nemělo by být odsouzeno k trestu smrti. Pokud se přece jenom do nápravného zařízení dostane, tak má právo udržovat písemný a přímý kontakt s rodinou. Zadržení, zatčení nebo uvěznění dítěte by mělo být jen jako krajní opatření a na co nejkratší dobu.

Článek 38

„Právo na ochranu před válkou“

Tento článek se především týká dětí, které jsou v blízkosti válečných konfliktů. Dítě mladší 15-Ti let nesmí být nuceno jít do armády nebo se účastnit války.

Článek 39

„Právo na sociální znovuzačlenění“

Každé dítě má právo se znovu začlenit do normální společnosti, obzvláště potom co bylo obětí nelidského zacházení. Každé dítě má právo na znovuzískání sebeúcty, důstojnosti a zdraví.

V případě, že jsi byl/a zraněn/á, zanedbán/a, zneužíván/a, mučen/a nebo se s Tebou špatně zacházelo, máš právo na zvláštní péči, aby ses mohl/a jak fyzicky, tak psychicky zotavit a znovu navrátit do společnosti.

Článek 40

„Právo na právní pomoc a spravedlivé zacházení“

Každému dítěti by měla být poskytnuta v případě potřeby právní pomoc a spravedlivé zacházení v soudním systému, který by měl respektovat dětská práva. V případě, že jsi porušil zákon, tak máš právo na rychlé soudní (justiční) či jiné řízení.

Článek 41

„Právo na vhodnější právní řád“

Pokud zákony země, ve které dítě žije, poskytuje dítěti lepší ochranu práv dětí, než je uvedeno v této Úmluvě, tak by měly tyto zákony této země platit.

To znamená, pokud Česká republika má lepší zákony na ochranu práv dítěte, tak by se mělo řídit českými zákony.

Článek 42

„Právo znát svá práva“

Každé dítě má právo znát svá práva. Dále se ve článku 42 píše, že státy / vlády by měly zajistit, aby to co je napsané v této Úmluvě bylo dostupné nejen dospělým, ale i dětem. A právě dospělí by Ti měli pomoci poznat/dozvědět se o Tvých právech a porozumět jim. To znamená, že by Ti měli vysvětlit, na co máš právo a na co ne.